

МІСЦЕ І РОЛІ СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Мельник Л.Ю., к.е.н.

Уманський національний університет садівництва

В статті розкривається сутність і значення статистичної звітності підприємства, визначення місця і ролі звітності в системі управління сільськогосподарським підприємством. Розглянуто структуру і зміст основної форми статистичної звітності.

The article reveals the essence and meaning of statistical statements, defining the place and role of accountability in the management of agricultural enterprises. The structure and content of the main forms of statistical reporting.

Постановка проблеми. Ефективність управління економікою залежить передусім від якості одержаної інформації, цінність якої визначається придатністю комплексно характеризувати діяльність складних за своєю структурою об'єктів, зокрема сучасних підприємств. Для здійснення комплексних досліджень стану аграрного сектора економіки одним з головних джерел інформації є статистична звітність, невід'ємна складова інформаційної системи АПК, що використовується на всіх рівнях державного управління. Оскільки на законодавчому рівні сільське господарство визнане галуззю, яка потребує державної підтримки та регулювання, органам державного управління необхідна всебічна інформація за різними напрямками фінансово-господарської діяльності та майнового стану сільськогосподарських підприємств. Відповідно до потреб користувачів статистичної інформації й будуються форми звітності та показники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років питання формування статистичної звітності й методичних підходів до її складання, взаємозв'язку її показників із даними бухгалтерського обліку досліджувалися у працях відомих вітчизняних вчених-економістів: М.Я. Дем'яненка, К.П. Дудки, В.М. Жука, Н.Л. Жук, О. Жука, Л.І. Лавриненко, В.Б. Моссаковського, А. Озеран, П.Я. Хомина та інших.

Проте науковий аналіз змісту та структури звітності свідчить про необхідність вирішення ряду питань, пов'язаних із недосконалістю визначення місця і ролі звітності в системі управління сільськогосподарським підприємством, що призводить до не об'єктивності звітної інформації й ускладнює прийняття управлінських рішень внутрішніми і зовнішніми користувачами.

Постановка завдання. Мета дослідження – визначення місця і ролі статистичної звітності в системі управління сільськогосподарським підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Статистична звітність охоплює всі галузі економіки країни. Усі суб'єкти підприємницької діяльності подають звітність про ресурсний потенціал та свою виробничо-фінансову діяльність.

Звітністю називають форму спостереження, за якої статистичні дані надходять до статистичних органів від підприємств, фірм та інших суб'єктів

підприємницької діяльності, у вигляді обов'язкових звітів про їх роботу за установленними формами та у відповідні строки.

З розвитком ринкових відносин роль статистичної звітності зростає, однак дослідження спеціалізованих літературних джерел виявило відсутність єдиної точки зору щодо сутності цього поняття. Аналіз і порівняння даного поняття наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Трактування змісту поняття “статистична звітність”

На думку:	Сутність визначення
Наказ Міністерства статистики України «Про порядок затвердження форм державної статистичної звітності» [10]	звітність, форми якої затверджуються Мінстатом України, або, за його згодою, регіональними органами державної статистики.
О. Жука, А. Озеран [1]	звітність, яку складають на основі даних бухгалтерського та оперативного технічного обліку для визначення макроекономічних показників
А.Озеран [6]	форма спостереження, за якою кожен суб'єкт діяльності регулярно подає, підготовлені, як правило, на основі даних бухгалтерського та оперативного-технічного обліку, до державних органів статистики у вигляді документів (звітів) спеціально затверджених форм для вивчення макроекономічних показників
Ю.Б. Слободяник [11]	це офіційний документ, що містить дані про діяльність організацій, підприємства, установи у вигляді заповненого формуляра (бланка таблиці), який подається у визначені строки за вказаною адресою.
П.Я. Хомин [12]	форма статистичного спостереження державою, при якій уповноваженим органам надходить від підприємств (організацій, установ) необхідна їм інформація у вигляді законно встановлених звітних документів (статистичних звітів) за підписами осіб, відповідальних за подання і достовірність даних.
О.Г. Кальман, П.В. Христич [2]	це основна організаційна форма статистичного спостереження, що обумовлює можливість зіставлення і контролю за різними процесами суспільного життя.

Наведені характеристики дозволяють стверджувати, що статистична звітність – офіційний документ, в якому міститься статистична інформація про роботу суб'єкта підприємницької діяльності у вигляді заповненого формуляра, що подається в установлені строки районним (міським) управлінням статистики за вказаними адресами.

Організація статистичної звітності й управління нею покладено на Державний комітет статистики України. Усі форми статистичної звітності затверджують органи державної статистики, а форми річних бухгалтерських звітів – Міністерство фінансів України за погодженням із Державним комітетом статистики України.

Статистична інформація, яка має внутрішній характер і використовується для подальших розрахунків зведених статистичних даних, розробки

звітностатистичної та іншої документації, державних класифікаторів техніко-економічної та соціальної інформації, що передує їх прийняттю або затвердженню, не підлягає наданню за запитами. На рис. 1 представлені користувачі статистичної звітності.

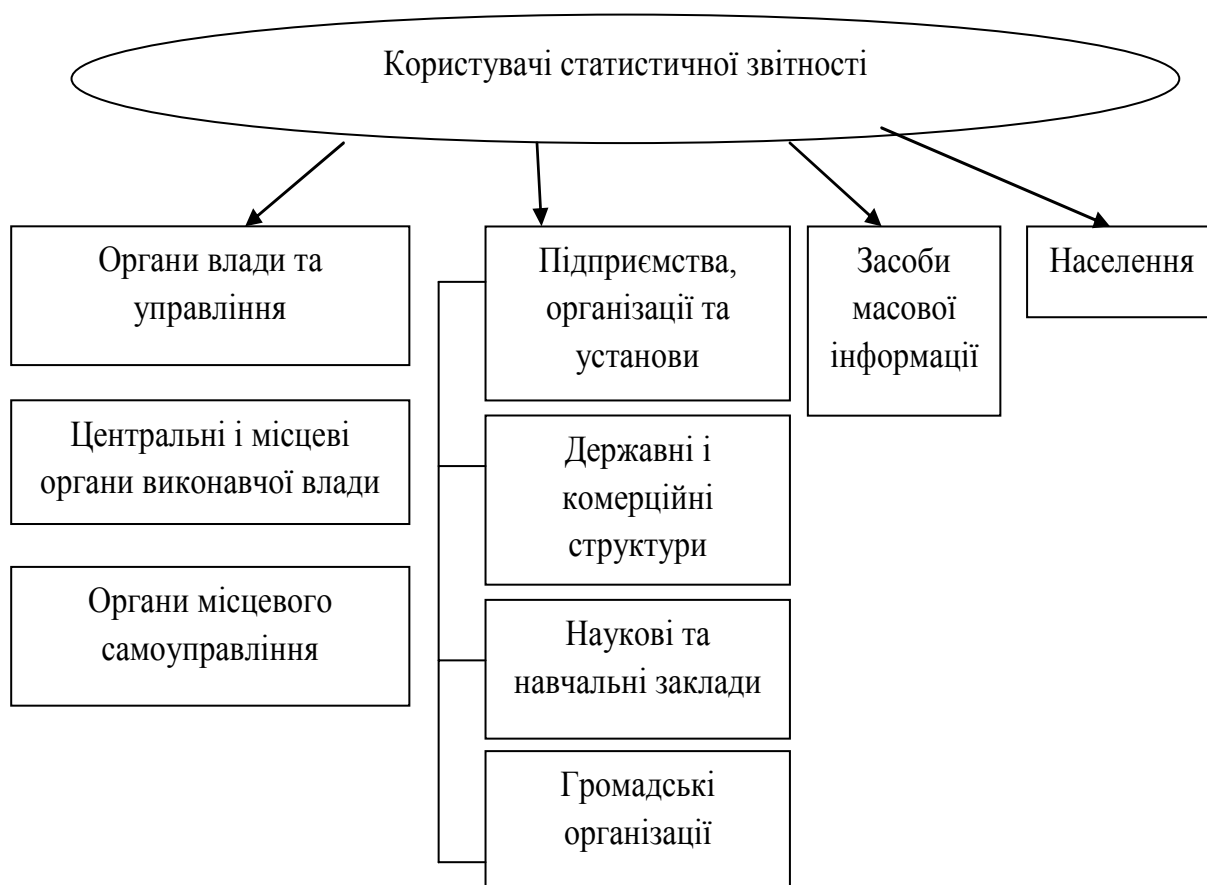

Рис. 1. Користувачі статистичної звітності

Кожне сільськогосподарське підприємство подає в органи державної статистики України декілька видів різних форм звітності, що характеризують її діяльність. У кожній формі звітності мають бути обов'язкові реквізити: назва форми; номер і дата затвердження форми; період за який подаються дані; термін подачі звітності; найменування організації; посади осіб, що підписали звітність; дата складання звітності.

Основною статистичною формою сільськогосподарських підприємств є «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств за рік» (форма 50-сг). Її подають юридичні особи, їх відокремлені підрозділи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, а саме сільськогосподарські підприємства усіх форм власності та організаційно-правової форми господарювання – районному відділу статистики за місцем знаходження землі.

При заповненні форми статистичної звітності № 50 – сг підприємства керуються Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку: 9 «Запаси», 15 «Дохід», 16 «Витрати» зі змінами та доповненнями. Рекомендаціями про порядок заповнення форми № 50-сг та Методичними рекомендаціями з пла-

нування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств зі змінами та доповненнями.

Інформаційним забезпеченням при складанні звіту за формою № 50 – є розрахунки по закриттю операційних рахунків, заключний Баланс та облікові реєстри. Звіт складається з чотирьох розділів: виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції, витрати на основне виробництво, державна підтримка сільського господарства, купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб (табл. 2).

Таблиця 2

Структура і зміст статистичної форми № 50 - єг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»

Структура	Зміст
Розділ 1 «Виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції і послуг»	вказує інформація щодо виробництва і реалізації продукції рослинництва за видами, а також іншої продукції рослинництва
Довідка 1 «Структура виробничої собівартості за видами сільськогосподарської продукції»	надається розшифровка даних графі 3 "Виробнича собівартість" розділу 1 за основними видами та статтями витрат для визначених видів продукції рослинництва (пункт 1) і тваринництва (пункт 2).
У розділі 2 «Витрати на основне виробництво»	наводять дані про прямі витрати в галузі рослинництва і в галузі тваринництва за календарний рік з 1 січня до 31 грудня звітного року.
У розділі 3 «Державна підтримка сільського господарства»	наводяться дані про отримані підприємством кошти на підтримку та розвиток сільськогосподарського виробництва за рахунок бюджетних дотацій і податку на додану вартість за всіма видами (напрямами) державної підтримки.
У довідці 2 підпункті А «Середньооблікова чисельність працівників»	відображається загальна середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, призначена для обчислення продуктивності праці
У підпункті "Б" довідки 2 "Землекористування протягом звітного року"	Відображаються дані про площу сільськогосподарських угідь, у тому числі взуту в оренду, за винятком землі зданої в оренду
У розділі 4 «Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб»	наводяться відомості про обсяги і вартість матеріально-технічних засобів і послуг, придбаних у звітному році підприємством для здійснення ним виробничих потреб у сільському господарстві

Отже, звітність завжди посідала особливе місце в управлінні як окремого суб'єкта підприємницької діяльності, так і держави в цілому, що зумовлено зведеним характером її даних. На основі звітності розкривається стан виробничо-фінансової діяльності юридичних осіб та пізнається складність суспільного життя.

Висновки. Проведені дослідження визнають незаперечним той факт, що для досягнення та забезпечення більш високого рівня адаптації українських підприємств до змін, що відбуваються в нашій державі й у світі, необхід-

но постійно переглядати та поліпшувати структуру інформації, яка узагальнюється у всіх видах звітності. При цьому основну увагу необхідно звертати на формування інформаційного комплексу звітності, шляхом розширення її форм або доповнення діючих форм новими показниками, які розкриватимуть інформацію, зокрема, про інтенсивність та ефективність використання земельних часток (паїв) і слугуватимуть підґрунтям для оперативності прийняття управлінських рішень на всіх рівнях.

Література:

1. Жук О. Статистична звітність / О. Жук, А. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – С. 74–88.
2. Кальман О.Г. Правова статистика: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / О.Г. Кальман, В.П. Христинич. – Харків: Право, 2004. – 304 с.
3. Кулинич Р.О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку: монографія / Р.О. Кулинич. – К.: Знання, 2007. – 311 с.
4. Малахова А.М. Вплив особливостей галузі сільського господарства на формування інформації в обліку та звітності для прийняття управлінських рішень / А.В. Малахова. – Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - № 1. – Т.1. – С.91-94
5. Моссаковський В.Б. Ще раз про статистичну звітність / В.Б. Моссаковський, Т.Кононенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - № 2. – С.43-48.
6. Озеран А. Статистична звітність / А. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 8-9. – С. 94–105.
7. Осауленко О. Статистика потребує модернізації [Текст] / О. Осауленко // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 229. – 5 грудня.
8. Осауленко О. Стратегія розвитку статистики [Текст] / О. Осауленко // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 227. – 4 грудня.
9. Про затвердження інструкцій щодо заповнення форм державних статистичних спостережень № 50-сг "Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств" [Електронний ресурс]: наказ Державного комітету статистики України 06.11.2007 № 403 / сторінка «Законодавство України» сайта Верховної Ради. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Про порядок затвердження форм державної статистичної звітності. Наказ Міністерства статистики України від 30.04.1993 № 76 // zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0054-93.
11. Слободяник Ю.Б. Статистичний облік / Ю.Б. Слободяник. – Київ: «Центр навчальної літератури». – 2010. – 128 с.
12. Хомин П. Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку [Текст] / П. Я. Хомин. – Т. 1: Економічна думка, 2004. – 288 с.
13. Хомин П. Облікове забезпечення звітності про фінансові результати має бути методологічно обґрунтованим / П. Хомин // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. - № 6. – С. 9 – 15.